

Agnieszka Wesołowska

Między świadectwem życia i myślą filozoficzną

Recenzja książki ks. Kazimierza Marka Wolszy
Edyta Stein darem, wezwaniem i obietnicą
Opole: Wydawnictwo i Drukarnia Świętego Krzyża, 2011

Bądźcie czujni! [...] Nie zatrzymujcie się na powierzchni, ale docierajcie do głębi rzeczywistości¹.

Książka księdza Kazimierza Marka Wolszy jest pracą nie tylko o charakterze *par excellence* biograficznym. Wydana w roku 2011 praca *Edyta Stein darem, wezwaniem i obietnicą* umożliwia dostrzeżenie wartości biografii intelektualnej i duchowej, drogi ku prawdzie w miłości (*veritas in caritate*) i miłości w prawdzie (*caritas in veritate*) (ks. K.M. Wolsza: *Edyta Stein darem, wezwaniem i obietnicą*. Opole 2011, s. 7). We wstępie swej pracy poświęconej biografii i twórczości Edyty Stein autor przywołuje słowa, jakie wypowiedział podczas uroczystości beatyfikacyjnej Edyty Stein — s. Teresy Benedykty od Krzyża OCD Kardynał Joseph Höffner (w latach 1969—1989 metropolita Kolonii — miasta, w którym w 1933 roku Edyta Stein wstąpiła do karmelu). Te słowa niejednokrotnie przywoływane w pre-

¹ Jan Paweł II: *Wiara i krzyż są nierozdzielne. Homilia wygłoszona podczas mszy św. kanonizacyjnej 11 października 1998 r.* „L'Osservatore Romano” 1998, nr 12, s. 19.

zentowanej pracy, cytowane w opracowaniach na temat osoby i myśli filozoficznej Edyty Stein brzmią następująco: „Edyta Stein jest darem, wezwaniem i obietnicą naszych czasów”². Przesłanie to sprowadza się w istocie do trzech tez: po pierwsze, Edyta Stein jest darem, którego aksjologiczna wartość stanowi potencjał pozostawiony (zadany) do odkrywania; po drugie, życie i twórczość Edyty Stein okazują się apelem o pojednanie między ludźmi; po trzecie, Edyta Stein jest obietnicą lepszego świata i wiążącym się z nią zaproszeniem (zob. ibidem, s. 5—7). Ukazanie biografii i myśli filozoficznej E. Stein w świetle tych tez jest istotnym odautorskim wkładem, walorem pracy i tym samym — ważnym przekazem odsłaniania głębi życia wewnętrznego, przekazem, który dzięki eksponowaniu świętości życia wpływa na kulturę duchową człowieczeństwa. Warto w tym kontekście zacytować następujące stwierdzenie K.M. Wolszy: „[...] ta przedziwna łączność twórczości i życia chyba najmocniej przemawia do współczesnego człowieka i w jakiejś mierze tłumaczy fenomen niezwykłej popularności tej świętej” (ibidem, s. 14).

Praca składa się z dwóch części: części pierwszej — biograficznej, oraz części drugiej dotyczącej twórczości filozoficznej s. Teresy Benedykty od Krzyża OCD. Struktura pracy, charakter jej poszczególnych części oraz tematyka artykułów zostają nakreślone we wstępie. O ile artykuły prezentowane w ramach części pierwszej — publikowane wcześniej, jak zaznacza we wstępie autor, między innymi na łamach „Przeglądu Piśmiennictwa Teologicznego” i „Gliwickiego Gościa Niedzielnego” — mają charakter publicystyczny, o tyle część druga, którą tworzy zbiór tekstów również już wydanych, stanowi filozoficzne studium, odczytanie myśli filozoficznej Stein w aspekcie wybranych zagadnień, takich jak: problem wczucia, ujęcie filozofii przyrody, filozofia wartości, ontologia osoby czy też metafizyka światła.

Część pierwsza, zatytułowana *Świadectwo i przesłanie Edyty Stein*, poświęcona jest życiu oraz genealogii rodziny Stein. Jeśli chodzi o tematykę tekstów składających się na część pierwszą, w której dominuje wątek biograficzny oraz genealogiczny, autor, ukazując miejsce Gliwic w historii rodziny oraz jej związki z Lublińcem, uwzględnia również aspekt topograficzny. W części tej znajduje się ponadto tekst prezentujący wątek korespondencji Edyty Stein z Romanem Ingardenem. Warto nadmienić, że lektura ostatniego artykułu zamieszczonego w ramach tej części umożliwia czytelnikowi zapoznanie się z cennymi informacjami na temat badań, jakie nad życiem i myślą współpa-

² Cyt. za: M. Hoffmann: *Edyta Stein — dar, wezwanie i obietnica*. W 45. rocznicę męczeńskiej śmierci, w roku beatyfikacji. „W Drodze” 1987, nr 8, s. 67.

tronki Europy podejmuje i prowadzi Międzynarodowy Instytut Edyty Stein w Würzburgu (Das Internationale Edith Stein Institut Würzburg). Tekst ten stanowi także rzetelne *informatorium* dotyczące wydanych tomów dzieł Edyty Stein.

Część druga, zatytułowana *W kręgu myśli filozoficznej Edyty Stein*, prezentuje się jako kompetentne studium na temat filozoficznej twórczości Stein, rozpatrywanej w aspekcie problemowym. Oprócz analiz dotyczących problemu wczucia, współodczucia czy rozważań kulminujących w refleksji na temat prawdy, dobra i piękna, w części tej znajdujemy między innymi rozważania dotyczące przedstawionego przez Edytę Stein projektu fenomenologicznej filozofii przyrody, jak również — prezentowanej w jej pismach — ontologii osoby oraz metafizyki światła. Jeśli chodzi o wymiar badawczy, praca ma zatem nie tylko wartość filozoficzną, lecz także rzuca światło na kwestie natury teologicznej. Filozofia Edyty Stein, całokształt jej poglądów, dojrzewa wszak w perspektywie wiary i życia duchowego. Jak wskazuje autor, „metafizyka światła, zakorzeniona w fenomenologii, łącząca antropologię Edyty Stein z mistyką, może być kluczem interpretacyjnym całości jej życia i dzieła” (s. 7). Należy podkreślić, że prezentowana książka Wolszy, odsłaniająca Edyty Stein fenomenologiczne ujęcie osoby, w którym łączy ona antropologię z mistyką, umożliwia czytelnikowi dostrzeżenie związków między Wojtyły ujęciem osoby i tym ujęciem, które w swych pismach nakreśla Stein. Lektura artykułów dotyczących projektu fenomenologii pozwala dostrzec, że filozofia fenomenologiczna to nie tylko postępowanie, systematyczny opis, lecz nade wszystko szczególnie atmosfera filozoficzna, postawa, *ethos* filozofowania. Przekonanie o aktualności oraz znaczeniu fenomenologicznego *ethosu* asystentka Husserla wyraża *expressis verbis*: „Trzeba powiedzieć o Husserlu, pisze Stein, że sposób, w jaki kierował on ku samym rzeczom, wychowując, by z całą ostrością zwracać na nie uwagę umysłu oraz opisywać je trzeźwo, wiernie i sumiennie, sposób, w jaki uwalniał od samowoli i pychy w poznaniu, prowadził do skromnej, posłusznej rzeczom i w tym właśnie pokornej postawy poznawczej. Prowadził on również do wyzwolenia się z przesądów, do nieskrępowanej gotowości przyjęcia tego, co naocznie zrozumiałe”³. Fenomenologia wymaga od filozofa przyjęcia określonej postawy, umożliwiającej wgląd w to, co bezpośrednio dane w doświadczeniu.

Rekomendując czytelnikowi lekturę prezentowanej książki, warto podkreślić, że ze względu na tematyczną różnorodność zebranych

³ E. Stein: *Światopoglądowe znaczenie fenomenologii*. Przeł. Z. Stawrowski. „Logos i Ethos” 1992, nr 1, s. 77.

w niej tekstów studium owo można czytać wybiórczo, poddając namysłowi kolejne odsłony życia i myśli, koncentrując się na wątku biograficznym bądź rozważając poglądy filozoficzne w ramach lektury poszczególnych artykułów. Można zauważyć, że książka ta, licząca w całości 150 stron, adresowana jest do możliwie szerokiego grona czytelników, dlatego też odnajdzie w niej inspiracje oraz ważne poglądy Edyty Stein zarówno wnikliwy badacz, historyk filozofii, jak i ten czytelnik, który z myślą zarówno filozoficzną, jak i teologiczną zamierza się dopiero zaznajomić.